

gereformeerden dan in onze dagen. Ik bedoel niet te herinneren, dat er Deputaten zijn voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, maar veeleer, dat zich eenige mannen vereenigd hebben louter met het doel om na te gaan, waar nog Gereformeerde Kerken en groepen zijn en dan te trachten daarmee in contact te komen. Ook mag ik als bekend veronderstellen, dat er een actie in werking is, die in het bijzonder bedoelt de gereformeerden in Duitschland de hand der hulpe te bieden, opdat door herleving van het gereformeerde leven een kracht voor die natie bewaard en vermeerderd worde, die het geheele land ten rijken zegen kan gedijen. Nu is het heel goed, dat in onderscheidene van onze kerkelijke organen van tijd tot tijd mededeelingen voorkomen uit het kerkelijk leven der verschillende landen, doch dit is niet voldoende. Betrekkelijk veel konden wij lezen over Hongaarsche toestanden. Meerdere Hongaren traden in onze kringen op. Velen onzer reisden naar Hongarije. Ontalig vele families hadden maanden lang kinderen uit gereformeerde gezinnen in haar midden. Toch zal het getal dergenen, die zich een tamelijk goede voorstelling kunnen maken van de Gereformeerde Kerken in Hongarije wel uiterst klein zijn. Dat gaat ook niet gemakkelijk! Toch wil men dat graag. Wat men heeft wil men kennen. Er is een nauw verband tusschen den graad onzer liefde en de mate onzer bekendheid met wat en wie wij sympathie toedragen.

Wat weten wij eigenlijk van de gereformeerden in Duitschland?

Eens zette ik boven een artikel in deze rubriek: Waar zijn ze gebleven? Ik vraag dat in verband met mannen van name uit vorige dagen hier heel goed bekend. Ik bedoelde te vragen: zijn er nog van die kracht en van die betekenis? Thans kan ik daarop mijzelf wel antwoorden. Waar ze te vinden zijn, weet ik nu al beter dan toen ik die vraag stelde. Er zijn nog gereformeerden in Duitschland! Niet weinige zelfs! Mannen wier harsen een helder geluid geeft. Met alle vrijmoedigheid durf ik tot nadere kennismaking dringend onze menschen, die gelooven in de katholiciteit der kerk, aanbevelen zich te abonneren op de „Reformirte Kirchen-Zeitung“. Dit blad, het orgaan van den gereformeerden bond voor Duitschland, wordt heel goed geredigeerd. Daarin schrijven mannen, die voortaan staan in de gereformeerde actie. Zoo kan men zelf oordeelen over het karakter van hun gereformeerde-zijn. Dan kan men lezen met welke ontzaglijke moeilijkheden, die „bondsmannen“ hebben te worstelen. Misschien schouwen zieners reeds een wolk zoo groot als eens mans hand. Het kan zijn, dat anderen al hooren het geruisch als van een sterken regen.

In die Zeitung schrijven onderscheiden mannen „stichtelijke stukken“, meditatieën. Voor korten tijd o.a. de jonge professor van den bond Bardt uit Göttingen, wiens meest bekende werk over den brief aan de Romeinen nog onlangs besproken werd door Prof. Grosheide. In het nummer van den 15 April staat een breed uittreksel van een preek door Kurt Rebermann in de Gereformeerde Kerk van Göttingen gehouden, over Luk 11:27, 28. Heilig ernstig dringt de prediker er op aan, dat voor de Gereformeerde Kerken in Duitschland voor alles noodig is: het Woord Gods te hooren en te bewaren. Maar in het bijzonder trok mijn aandacht een artikel van Ds Kolfhaus van Vlotho, Westfalen: Het dreigend gevaar voor kleine gemeenten om te worden opgelost. Smelten de kleine gereformeerde gemeenten op in die delen van Duitschland, die overwegend Lutherisch zijn, dan verliezen zij haar naam, geschiedenis en karakter. Gebeurt dit, dan zal dat vooral te wijten zijn aan de slapheid der gemeenten; sommigen zijn totaal dood. In de oogen der „Unie-mannen“, de voorvechters van de geüniteerde kerk, een erfenis uit het begin van de vorige eeuw, toen men niet meer Lutherisch en niet meer gereformeerd was en wilde zijn, zijn gereformeerde gemeenten overbodige weeldeartikelen. Ook in Duitschland wil en moet men bezuinigen! Dan dit maar het eerst op de Gereformeerde Gemeenten! Smelt ze dan samen met Lutherische Gemeenten! Vele Gereformeerde Gemeenten hebben het verdiend, naar Kolfhaus' oordeel, dat zij geen achtting genieten. Daarbij komt, dat de kerkelijke besturen van de vroegere koninklijke-pruisische landskerk nooit vrienden waren der gereformeerde groepen en dat zij schijnen tot op den dag van heden weinig te hebben geleerd inzake hun verhouding tot de gereformeerden. Zwaar rekent Kolfhaus het vele gemeenten toe, dat zij er het allerminst en allerlaast naar schenen te vragen bij de beroeping van een predikant of de begeerde man wel gereformeerd was. Van de kerken, die zich bij den „bond“ hebben aangesloten of dat nog zullen doen, mag geen enkele hare zelfstandigheid verliezen! Onder de tegenwoordige moeilijke omstandigheden valt er niet aan te denken, dat alle kleinere of grotere groepen van gereformeerden een eigen predikant zouden kunnen hebben, echter, dan mogen zij niet verbonden worden aan een Lutherische predikantsplaats, doch dan dient zij ter beschikking te worden toegewezen aan den naastbijgelegen gereformeerden kerkeraad. Onze gemeenten gaan niet onder, aldus leest ge dan verder, door een vijandige hoo-

ding der Lutherische Consistories, maar zij sterven door eigen zelfgenoegzaamheid en door gebrek aan gevoel van verantwoordelijkheid. In zulke kleine gemeenten dient men „leeskerk“ te houden en zal men zich tevreden moeten stellen met van tijd tot tijd te genieten de levendige verkondiging van Gods Woord. De ouderlingen moeten huis- en ziekenbezoek doen! Zelfs zullen zij, gelijk dat reeds het geval is in de kleine gemeenten van het Oosten, het catechetisch onderwijs moeten geven. Vooral de bond heeft een heerlijke roeping ten opzichte van deze met den ondergang bedreigde kleine gemeenten. De bond moet het houvast worden voor deze vereenzaamde groepjes. En eindelijk wordt er sterk op aangedrongen, dat de Gereformeerde Gemeenten zich ambtelijk nauw bij elkander zullen aansluiten. Het is mij, als ik verder lees wat Kolfhaus voorslaat, alsof ik een stuk lees zooals die lang voor de Reformatie van '86 in „De Herant“ verschenen. Men leze de „Kirchen-Zeitung“ en zal zich verblijden!

In nr 17 staat een vrij goed artikel over de „evangelischen Kirchen der Niederlande“, van Leuffe uit Barmen. Toch blijkt er uit, dat de schrijver niet genoegzaam met onze kerkelijke toestanden bekend is. Ik weet niet bij wien of waar hij zijn licht opstak. Hij noemt ons bijvoorbeeld steeds „Alt-reformierten“. Hij acht een groot gevaar voor het Protestantisme in ons land „de verregaande versplintering“. 't Is noodig, dat men zich in den kring van den „gereformeerden bond“ nog beter oriënteert op onze kerkelijke kaart! G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Predikanten en onze Chr. Pers. (Vervolg.)

We willen niet beweren, dat er geen predikanten zijn, die zich op enkele liberale dagbladen moeten abonneren. Dat zijn dan dezulken, die zelfs in de pers leiding moeten geven, die van de vrijzinnige beschouwingen en uitspraken moeten kennis nemen, om daar aanstonds het eigen beginsel tegenover te stellen. Maar dat zijn slechts enkelen. De meeste predikanten kunnen zich niet op dien plicht beroepen, wij de Christelijke pers zich bejert ook van de hoofdzaken der liberale persbeschouwingen verslag te geven. En mocht het te doen zijn om wat meer „nieuws“, dan zou 't juist op hun weg liggen, de Christelijke dagbladen met alle vermogen te steunen, opdat ze nog tot verdere uitbreiding moge komen, en niet de onze beginselen vijandige pers met voorbeeld en met geld te steunen en te sterken.

En wat die familieadvertentie van Gereformeerde predikanten in de liberale dagbladen aangaat, dat lijkt al heel zonderling. Waar die predikanten hun Gemeentelieden tegen het lezen van zulke bladen waarschuwen, mogen zij niet verwachten, dat de Gemeente daardoor met de familiegebeurtenissen van haar leiders en leeraars in kennis gesteld worden. 't Schijnt tegenwoordig deftig te moeten zijn, als van verlovings, huwelijks, geboorte of overlijden in de liberale pers bericht wordt gegeven. Als men eens heeft, hoe zulk een verkeerd voorbeeld werkt! „Als de dominee dat doet, doen wij 't ook“, zeggen menschen van eenige maatschappelijke positie dan. 't Schijnt goed te staan! En zoo werkt het kwaad door.

Dezer dagen heeft men nog in de „Kerknieuws“ rubriek van ons blad kunnen lezen, dat Ds Schilder en Dr De Moor in zake berichtgeving de vrijzinnige pers willen boycotten, omdat daarin voortdurend smalend en spottend over alle Gereformeerde actie geschreven wordt. Hoe pijnlijk doet het dan aan, telkens te moeten zien hoe Gereformeerde predikanten hun familiegebeurtenissen in diezelfde vijandige pers publiceren.

't Is toch zeker niet noodig er nog op te wijzen, dat diezelfde liberale bladen, die de Gereformeerde levensbeschouwing, de kerkelijke ambten en heel het kerkelijk leven bestoken en in een bespottelijk daglicht stellen, ook een belangrijke bijdrage leveren tot de zedelijke ondermijning van ons volksleven. Men behoeft slechts te letten op de uitvoerige verslagen van schunnige tooneelstukken, vol van leugen en overspel. De rubriek, waarin de predikanten hun familieadvertentie plaatsen, bevat ook — juist daarop wijst men ons — allerlei annonces van opera's, bioscooptheaters en cabarets, die het geachte publiek uitnoodigen tot het bijwonen van de „Münchener Passiespelen“, „De Tante van Charlev“, „Samson en Dalila“, „Bleek Be“, „De Straf der Zonde“, „Rooie Sien“, „Groot Gemaskerd Bal“, „De strijd tegen de Apachen“, „Maskers en Wyn“, „Het Verleden eener Vrouw“, „Dinsavond“, „Harte-Troef“, „De Bajadère“, „De Big van het 168ste“, „Het Laatste Oordeel“, „Sodom en Gomorrha“, „De kuische Suzanna“ enz. enz.

De predikanten, die voor God niet kunnen verantwoorden, dat zij door abonnement of advertentie de liberale pers steunen, staan medeschuldig aan de vernietiging van de Christelijke moraal, die ons volksleven nog bezit. We zullen maar niet verder doorgaan op dit chapitre. Ieder kan weten, en een predikant zeer zeker, hoe oneindig ver de verderfelijke invloeden van zulke lectuur en zulke advertentie werken.

Een predikant kan sloven en zwoeven om voor den Zondag twee uitnemende preeken klaar te krijgen. Maar als een jongmenschen ziet, dat zijn dominee een liberaal blad leest of daarin zelfs adverteert, en daarom ook zulk een courant gaat lezen, kan hij door een enkele advertentie verleid worden tot het bezoeken van obscure gelegenheden waar de zonde broeit, en waar hij mogelijk de ellende van geestelijken en zedelijken ondergang tegemoet gaat. En dan kan zulk een predikant den volgende Zondag wederom een paar kostelijke preeken leveren.

Maar intusschen ondergraaft hij zijn eigen levenswerk.

Maar niet alleen om de schadelijke gevolgen, ook om den Christenplicht hebben de predikanten aan de liberale pers hun stem te onthouden.

Is men niet tevreden over de Christelijke pers, dat men 't haar dan zegge. Men wijze haar arbeiders op het tekort en helpe meezoeken naar de aanzuivering daarvan. Wie den arbeid aan de Christelijke pers, die toch dag aan dag ons Christenvolk heeft voor te lichten, niet kent, kan niet beseffen met hoeveel moeilijkheden men daar te worstelen heeft. Welkenende critiek wordt in dank aangevaard en steun — niet enkel met het woord, maar vooral met daad — brengt ons vooruit. 't Is zelfs plicht.

Wie echter naar den vijand overloopt, heeft hier alle recht op critiek verloren.

Hongarije—Holland.

Een aardig kiekje geeft Ds Biberauer (geestelijk-verzorger van „Bethesda“ in Budapest) van zijn reis naar Holland.

We ontleenen het aan „de Hongaarsche Heraut“. Niet „voor de aardigheid“ alleen, maar ook voor de vaardigheid van het volbrengen van onzen plicht tegenover de Hongaarsche geloofsgenooten.

Het was een vriendelijke leiding Gods, dat mijn vrouw en ik eenige weken in Holland mochten doorbrengen. Zoo gaarne had ik direct na onze thuiskomst iets over onze reis geschreven, doch werd hierin verhinderd door veel arbeid die op mij wachtte.

Met schrik zagen wij, dat gedurende onze afwezigheid van vier weken hier niet alleen de prijzen van levensmiddelen en kleding enorm gestegen waren maar ook die van vaste goederen.

Ook waren wij bezorgd en bedroefd, dat niet tegenstaande het ernstig zoeken van maandelang naar een huis met tuin voor ons Hollandsch-Hongaarsch Kinderhuis dit nog altoos zonder resultaat was gebleven; wij namen dan ook het kloek besluit om er alles op te zetten, dat dit nu slagen mocht. Dit kostte natuurlijk veel tijd, moeite en kracht, want dikwijls liepen wij uren lang overal heen, door regen en mist en sneeuw, zoodat de lieve Hollandsche broeders en zusters als ze ons hadden kunnen zien toch wel overtuigd zouden geweest zijn, dat het waarlijk niet onze schuld was, dat het zoeken nog niet tot vinden geleid had. Maar eindelijk, wat een vreugde!... het huis was gevonden!

Toen volgden weer allerlei arbeid en overleg, eer de koop gesloten was; toen de voorbereiding en oproeping tot een groote algemeene vergadering, toen Kerstfeest en Nieuwjaar met al de feestelijke heden en in Januari nog allerlei wat niet voorzien of verwacht was...

Als ik nu achteraf, nu alles wat ik weer doorleefde, na zoveel indrukken die ik gehad heb, en dien berg van arbeid waar ik mij doorheen gewerkt heb gedurende de laatste weken, weer aan onze Hollandsche reis terug denk dan is die voor mij als een onvergetelich-schoone droom...

Te Nijmegen en Arnhem, even over Holland's grenzen, hadden wij zulk een hartelijke en warme ontvangst als wij ons nooit hadden kunnen voorstellen. En dan denk ik terug aan de eerste Avondvergadering te Nijkerk, de overvolle Gereformeerde Kerk, badend in een zee van licht en de lieflijke tonen van het Hongaarsche volkslied dat ons tegen ruischte, aan het prachtige Tehuis en al die vriendelijke menschen te Snelk, aan die heerlijke antoetochten door Gelderland en Friesland en al de aangename ontmoetingen die wij toen hadden, aan die vaart over de Zuiderzee met zijn donkere golven, aan het onvergetelijke Haarlem. Dan denk ik hoe wij daar te Haarlem eenigen tijd gastvrijheid genoten hebben bij trouwe vrienden en van daaruit weer andere Gereformeerde gemeenten bezochten en overal met liefde en vertrouwen ontvangen werden. Hoe wij Amsterdam en Kampen bezochten, die twee sterke pilaren van Holland's Gereformeerde cultuur en wetenschap, daarna Rotterdam, waar wij oude en nieuwe vrienden vonden en Utrecht, de oude universiteitsstad met zijn aardige Begijnkerk, waarin onze laatste aangrijpend-schoone bijeenkomst plaats vond en toen, als een waardig besluit op dat alles nog ons tweede verblijf te Arnhem, dat ons zoo zeer heeft goed gedaan.

Dat alles te zamen was als een onvergetelijke, heerlijke droom en toch... het was geen droom maar alles waarlijk doorleefd! Een keten van gebeurtenissen waarover wij met dank in 't hart getuigen mogen, dat wij er door verkwikt en welgedaan zijn en dat ons geloof er door versterkt werd.

Toen mijn vrouw en ik het besluit moesten nemen om met ons beiden gedurende vier weken ons arbeidsveld te verlaten, waarvan wij dan zoo geheel zouden zijn afgesneden, heeft ons dat heel veel moeite gekost, want hoe vele kleine en grootere vragen, moeilijkheden van allerlei aard doen zich dagelijks voor in zulk een omvangrijken werkring, waaraan men zoovele jaren reeds verbonden is geweest. En hoe heeft nu die plotselinge overgang naar Holland in een voor ons nieuwe wereld, waar rust, arbeid en normale verhoudingen gevonden worden, een weldadigen invloed op ons nagecoefd! Het was ons of wij weer terug leefden in den tijd voor den oorlog toen het leven in Hongarije ook schoon en rustig was.

Nu leeft men hier in een voortdurende spanning! De toenemende stijging van prijzen, zoo bezwaarlijk waar het gaat om het in stand houden van zulk een groote inrichting, is voor ons een alomtedurende en groote geloofsbeproeving. En nu moeten wij het ervaren, dat in Holland ons geloof weer gesterkt werd. Hiertoef werden onze Hollandsche Gereformeerde broeders en zusters met hun gezond vroolijk Christendom door den Heere gebruikt. Wij hadden reeds goede vrienden en door hen werden

wij weer ook weer legemoel arbeid v toonde Ge wij hopen en „Betha worden z

STE

Hooggeachte

Laat ik moe dat we Uw ronden naar zaker welte rentie in in den vragende werk. U ter r ben dankbaar. Uw glashelder aan trachten, men bezwaren. Mijn eerste aaze kerke zal Voetiu zig. Mei de de vereenigde heerschende w standers in art ket saamgeva herust de gemeente slech dan met deze na toe van die zij mochten in gtaal en oc getallen, maar di aan de stil deduimen. In De ouderlinge en der dinker het in art 4 B ad geschiedt hrwij bij dez gemeente, voor de gros al staat daar door de gema hane of goe dwerend karak

Onderzucht Kuyper. Sr in in zijn brochu pmoediall y gderl, en d gemeente hij belndrukkin 12 55. Toen an het kerke begon op te d met konden o aan aan de eugelijk niet n en een advies ing in een. Kuyper uit V naar diens ou de gemeente macht is; e 2:12 van de macht zijn uit n zijn, omdat en de 19e eeu van 1892 zoa naar in het v en uit de 16

Zoo plaats kerkelijk vrou verzorglengd v regtering is p kende-vragen lang benevel nevelen op e mer duidelijk die door U, i in Uw referu roeneeren al ming der om dragers te ko draagt slechte ik hier even stennaing, ma element beslo trekkelijk lig of zy b werkte do wat nimme ment van a lyke Gere Approbati macht bij meente in door voor ren gaan l Heeren" (S is, a.l. dat n goedkoming is, en nog w

Onder de fabriek behoort